

UN MOS BRITÀNIC EN L'EXTREM ESPANYOL MÉS AFRICÀ

Gibraltar, l'última colònia

La guerra de Successió significà per als territoris de la Corona d'Aragó la pèrdua de les llibertats històriques i la imposició de la llengua, costums i drets castellans, «por justo derecho de conquista», segons el borbó Felip V, incendiari de Xàtiva. Si el País Valencià, el Principat i les Illes van perdre els furs, Castella va cedir en aquella guerra tràgica el seu extrem sud, Gibraltar. Anglaterra —l'almirall Roche— en nom de l'arxiduc Carles d'Àustria va conquerir el penyal i encara el manté sota la sobirania britànica.

El tractat d'Utrecht (1713) i posteriorment el tractat de Versalles (1783) ratificaren la dependència d'aquests sis quilòmetres quadrats sota el domini de sa graciosa majestat britànica. Gibraltar és una colònia que dura ja 275 anys i tanmateix, ara, els seus habitants asseguren que estan bé tal com estan, que volen continuar sent ciutadans britànics, anant a estudiar a Gran Bretanya, bevent cervesa negra i pagant amb lliures i penics, malgrat que la guia telefònica aparega plena de cognoms com García, Oliva, Sánchez o Rodríguez, i que entre els parlars habituals dels gibraltarencs —britànics, per tant— i l'andalús que es parla a La Línea, San Roque o Algesires, no hi haja pràcticament diferències.

El primer fet que sorprèn els visitants que volen travessar la frontera entre Espanya i Gibraltar és la cua de vehicles que es forma cada dia, durant molts moments, per accedir a la Roca.

Veïns de la Línea, San Roque i fins i tot Algesires, formen diàriament una processó en sentit d'anada i de tornada per treballar a Gibraltar o per comprar-hi sucre, xocolata, mantega, formatge o crema de *whisky* en Moreno's o en qualsevol de les petites botigues de marroquins que hi ha a les vores del carrer Reial, entre els establiments regentats per ciutadans indis que ofereixen tot d'articles d'electrònica japonesa, els bancs i els basars.

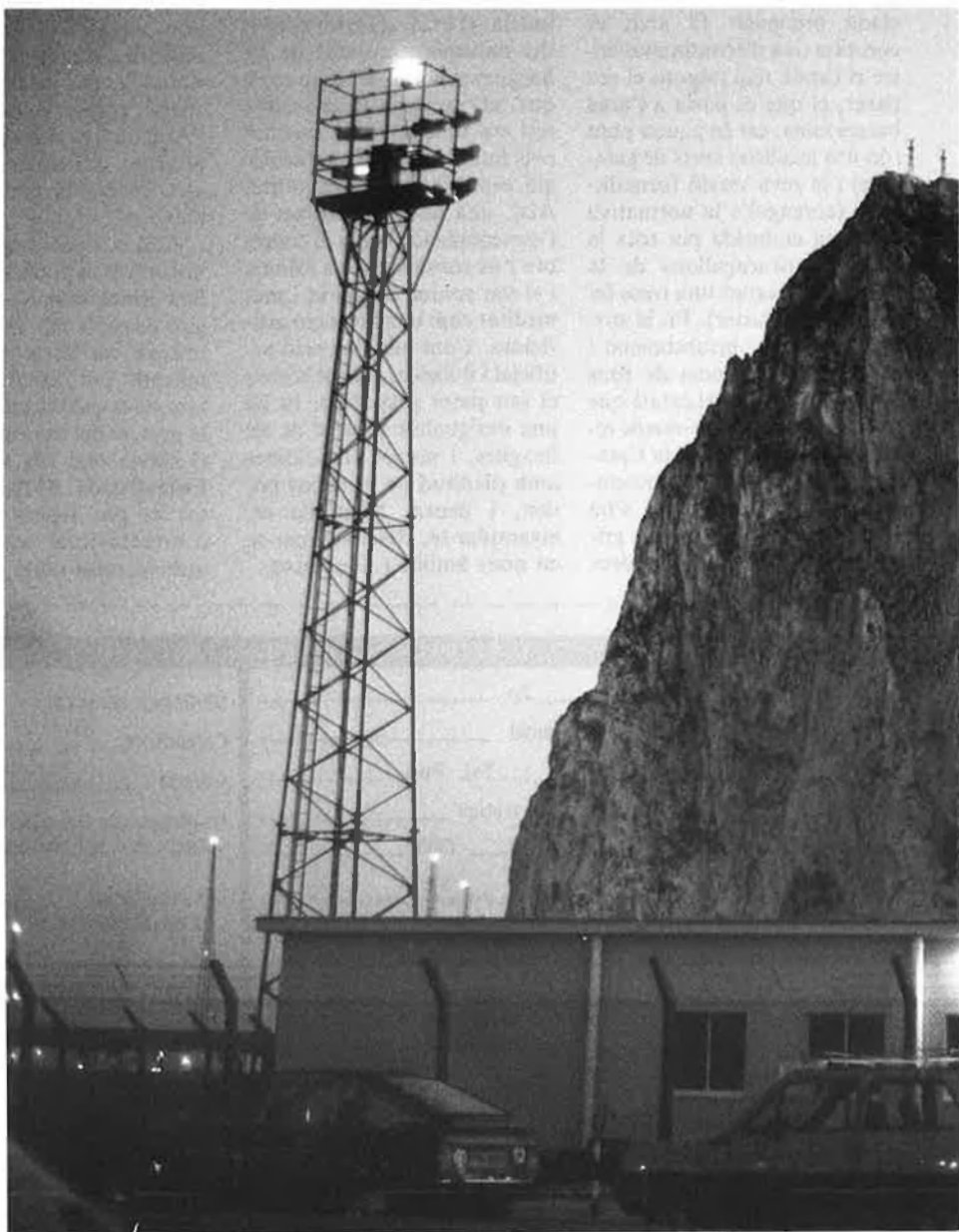
A primera hora del matí els autobusos urbans de La Línea acosten a la frontera les dones que des que es va obrir la reixa treballen per 500 pessetes l'hora i sense cap assegurança, fent feines domèstiques a les cases dels ciutadans de Gibraltar o dels militars bri-

Són normalment el centre de les reivindicacions patriòtiques espanyoles més constants i més tronades.

Canvien de l'anglès al castellà-andalús sense adonar-se'n i beuen «gin» i «montilla». Ara els esperen unes eleccions decisives.

Josep Ramon Lluch

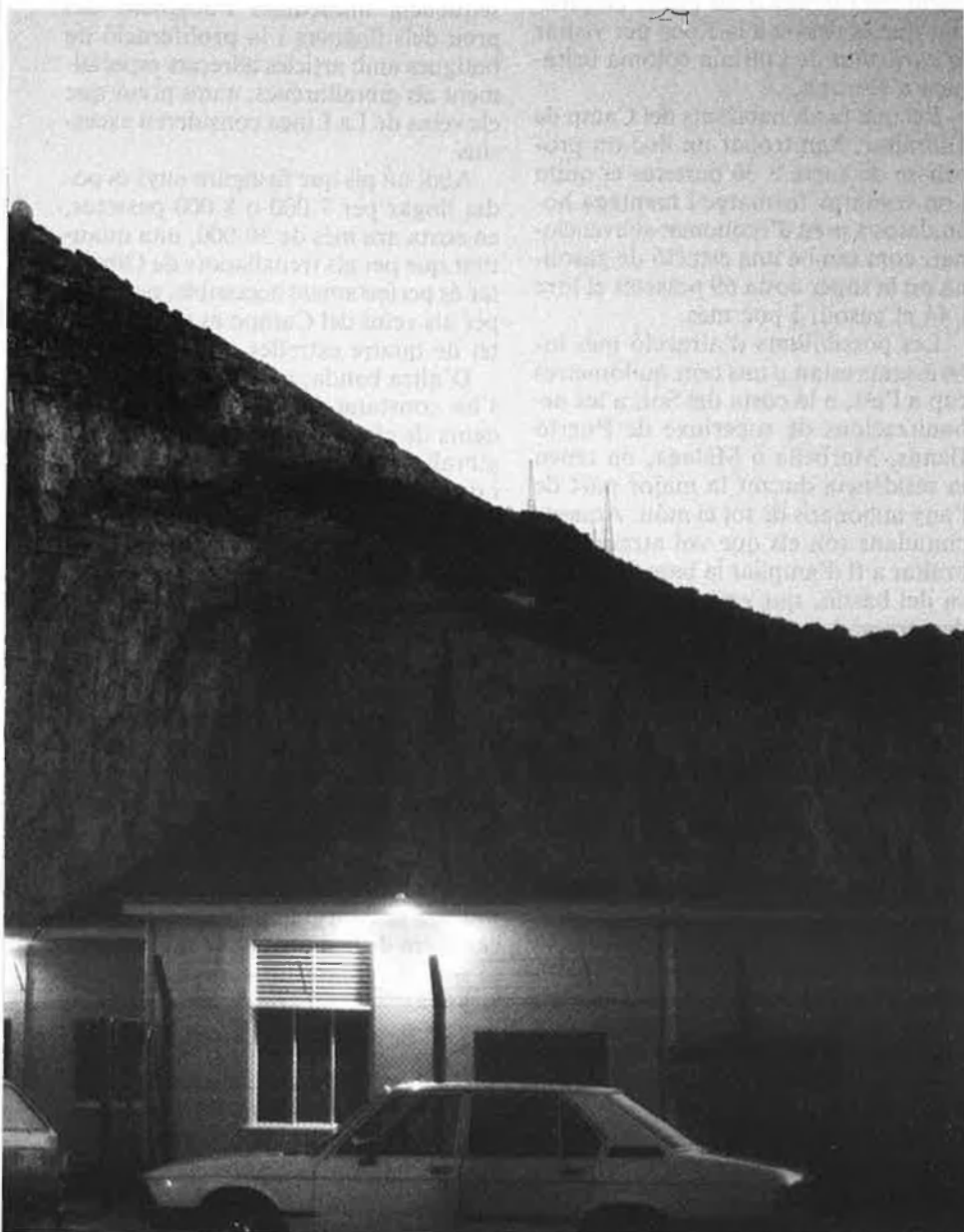
tànics destinats a la base del Penyal. Un autobús d'abans de la Segona Guerra Mundial, per 40 pessetes o 20 penics, ens porta fins a la *City*, després d'haver creuat la pista d'aterratge de l'aeroport militar. En les pròximes setmanes, en el cas que es ratifiquen els acords hispano-britànics subscrits a Londres ara fa un mes sobre la utilització conjunta de l'aeroport gibraltarenc, començarà la construcció d'una segona terminal sota la dependència espanyola, per tal d'aprofitar els beneficis de la directiva comunitària sobre

liberalització del tràfic aeri.

Aquest acord, qualificat per l'ex- primer ministre de Gibraltar, sir Joshua Hassan, com «el millor possible», però considerat per moltes altres persones com el motiu de la seua dimissió, és tema de discussió i de debat a tots els nivells i ha dividit els vora 30.000 habitants de la colònia entre els partidaris del no a l'acord, aquells que encara no en tenen opinió i els que consideren que és positiu per als interessos del petit territori.

Immediatament després de creuar la pista de l'aeroport, ens trobem de ple en una ciutat anglesa, o més ben dit britànica. Els automòbils, els anuncis de neó, els senyals de circulació, les cabines telefòniques, els bars, la policia i cada cosa que hi ha en sis quilòmetres quadrats entre la reixa i la Punta d'Europa. Tot és en anglès, la llengua oficial del territori, la llengua de l'im-

Una ciutat típicament britànica, darrere la reixa.

peri, que hi juga el paper de llengua culta i administrativa, la llengua dels funcionaris que envia la metròpoli, la llengua impresa i la que es fa servir majoritàriament als mitjans de comunicació. Al carrer, però, i a la major part de les cases es parla *llanito*, la varietat pròpia del dialecte andalus del Camp de Gibraltar.

L'actual primer ministre, Adolfo Canepa, utilitza a casa aquesta llengua amb l'esposa i la família, i l'anglès en les relacions burocràtiques o oficials. Sir Joshua Hassan ofenia molts espanyols negant l'espanyolitat de Gibraltar i reivindicant la sobirania britànica sobre el Penyal en un accent molt semblant al de Felipe González o l'es-

panyolíssima Lola Flores. Aquesta dualitat, que a primera vista sembla impossible de conjugar, és la segona de les sorpreses que presenta Gibraltar, especialment per a qui la llengua és un element determinant de la identitat pròpia, un element definitori.

En qualsevol conversa quotidiana els ciutadans gibraltarencs canvien de l'anglès a l'espanyol sense adonar-se'n, d'una manera espontània, i utilitzen una o altra llengua sense que hi haja cap regla fixa o constant. Així, els funcionaris que treballen a la seu de la presidència del govern saluden en anglès

Els marroquins són els que han adquirit més pisos en territori espanyol.

amb un pulcre «good morning o good evening» i continuen parlant en andalus casolà com si foren veïns del barri de la Viña de Cadis o de Triana. El bilingüisme sembla perfecte en l'aspecte pràctic, encara que en queden exclosos els funcionaris anglesos, els militars, els marroquins i molts dels espanyols que s'hi quedaren quan es va produir el trencament de les relacions entre l'Espanya franquista i Gibraltar, el 1969.

Gibraltar és un enorme penyal foradat com un formatge de *Gruyère* i atapeït de material bèl·lic, que vol ser alguna cosa més que una base militar, unes drassanes en decadència i un aeroport on guaiten les mones. El turisme és una indústria que comença a consolidar-se i que té com a repte més immediat aconseguir que els visitants s'hi quedem a dormir alguna nit. La major part dels turistes arriben des de Londres en vol *chartes* o per línia regular, visiten en unes hores la *City*, fan algunes fotografies al canvi de guàrdia en el *Convent* o residència del Governador, a les mones i el far de Punta Europa i continuen el viatge cap a la costa del Sol, que és el punt de desti-

Monolingüisme escrit, bilingüisme en les converses.

nació del turisme d'alt poder adquisitiu, que es desvia a la Roca per visitar la curiositat de l'última colònia britànica a Europa.

Pel que fa als habitants del Camp de Gibraltar, han trobat un lloc on proveir-se de sucre a 36 pessetes el quilo i on comprar formatge i mantega holandesos a preu d'economat subvencionat, com també una estació de gasolina on la super costa 69 pessetes el litre i 44 el gasoil, i poc més.

Les possibilitats d'atracció més interessants estan a uns cent quilòmetres cap a l'est, a la costa del Sol, a les urbanitzacions de superluxe de Puerto Banús, Marbella o Màlaga, on tenen la residència durant la major part de l'any milionaris de tot el món. Aquests ciutadans són els que vol atraure Gibraltar a fi d'ampliar la base econòmica del bastió, que està excessivament descarregada sobre les despeses que originen els militars que hi ha a la base del Penyal (entre 4.000 i 7.000 homes i les famílies respectives), com també sobre la indústria pesant que es mou al voltant de les drassanes i el port.

A primera vista, la impressió que fa aquest petit domini britànic és que s'hi viu bé, que s'hi mouen diners amb una certa facilitat. Si més no, els cotxes que omplen carrers i voreres demostren que fins i tot les mones van sobre quatre rodes. La circulació —i més encara l'aparcament— és un problema de gran magnitud en tota la ciutat i fa que els embussos i la lentitud del trànsit siguin desesperants.

No hi ha lloc per a més vehicles, en part perquè els carrers són estrets i curts, i sobretot perquè la major part del terreny és ocupat per la roca en sen-

tit estricte o és de domini militar (el cartell de M.O.D. o ministeri de Defensa és pràcticament a tot arreu). Ni tampoc hi ha lloc per a construir més edificis d'habitatges nous, de manera que els carrers són plens tothora de visitants espanyols carregats de bosses de supermercat i de paraigües, jubilats anglesos (o gal·lesos o escocesos) i cotxes. Un desgavell.

L'obertura de la reixa des que va entrar el Partit Socialista al govern central de l'Estat espanyol ha significat una màscara d'oxigen per a aquest tancament dels gibraltarencs dins dels límits de la colònia. Són molts els que han adquirit pisos (especialment els marroquins) a La Línea o a San Roque o els que han comprat xalets en les desenes d'urbanitzacions que s'han creat al voltant de Gibraltar per oferir una segona residència prop del treball als *llanitos*. Això ha tingut com a conseqüència immediata l'augment del preu dels lloguers i la proliferació de botigues amb articles adreçats especialment als gibraltarencs, a uns preus que els veïns de La Línea consideren excessius.

Així, un pis que fa alguns anys es podia llogar per 7.000 o 8.000 pessetes, en costa ara més de 30.000, una quantitat que per als treballadors de Gibraltar és perfectament accessible, però que per als veïns del Campo és quasi d'hotel de quatre estrelles.

D'altra banda, com a dada curiosa, s'ha constatat un augment dels accidents de circulació protagonitzats per gibraltarencs en les carreteres de Cadis i de Màlaga. La raó que vol explicar-ho és que durant els tretze anys en què estigueren tancades les reixes i les relacions hispano-gibraltarenques, els joves que es treien el carnet de conduir no tenien possibilitats pràctiques d'aprendre'n, senzillament perquè no hi havia on córrer fronteres endins. Amb l'obertura total de les fronteres els joves gibraltarencs es llançaren amb els magnífics cotxes (japonesos en gran part) que posseeixen, a la conquesta de les carreteres del sud de la Península, entre Cadis i Almeria. El resultat és que el tram comprès entre Algesires i Màlaga és conegut en la zona com «la carretera de la mort» i que siga una ruta que els amics no recomanen.

13 anys d'aïllament

Quan el 1969 Londres concedí a Gibraltar l'estatus de domini, amb la possibilitat de disposar d'un primer ministre i d'una cambra legislativa de quinze membres electes, la resposta de la diplomàcia franquista fou ordenar el

tancament de la frontera de manera total. L'ordre donà només 24 hores per a decidir-se entre quedar-se a Gibraltar o a Espanya, de manera que l'endemà centenars de famílies quedaren dividides i sense faena.

La conseqüència, segons hem pogut constatar, ha estat la d'una intensificació i extensió dels trets britànics i un acostament entre els habitats de la colònia i la metròpoli. Per contra, durant tretze anys ha crescut un mar d'indiferència i de recel dels gibraltarencs envers tot allò que vinga de l'altra banda de la reixa. Segons el periodista Paco Oliva, redactor del *Chronicle*, el diari de Gibraltar, «el trencament de les relacions provocà un distanciament entre les dues comunitats. La gent començà a mirar més cap a Gran Bretanya, ja que els nostres veïns ens barra- ren el pas i ens deixaren, fins i tot, sense l'oxigen que necessitaven els nostres hospitals».

Els gibraltarencs comencen a exigir el respecte a la identitat pròpia, tant per part de la metròpoli com per part dels espanyols que consideren que els gibraltarencs són uns *renegats*. Un grup de treballadors d'una empresa telefònica, mentre beuen unes cerveses en un *pub* d'estil indiscutiblement anglès, asseguren: «Així estem bé. Guanyem 170 lliures a la setmana (al canvi, unes 35.000 pessetes), estem ben assegurats i tenim uns beneficis socials i unes condicions laborals correctes: ¿A quin sant hem de voler passar a dependre d'Espanya, amb la quantitat d'atur que hi ha en tots els sectors? Quan un està bé a casa, en el seu poble, no vol canviar-los per uns altres, per molt que li prometen que millorarà...».

Joe Pitaluga, el tercer en discòrdia

J. LL.

Joe Pitaluga és el líder d'una nova força política que es prepara per a presentar-se a les pròximes eleccions, l'Independent Democratic Party, que té com a punts essencials del seu programa el manteniment de l'actual estatus de Gibraltar sota sobirania britànica i la millora de les condicions socials i econòmiques dels habitants del Penyal.

Pel que fa a l'acord hispano-britànic d'utilització conjunta de l'aeroport, Joe Pitaluga considera que «és un primer pas en la cessió de sobirania a Espanya per part de Gran Bretanya. És el primer pas d'un procés de concessions que no se sap on pot acabar...»

Joe Pitaluga i l'IDP es presenten com a tercer partit que trencarà el bipartidisme existent entre el partit laborista (GSLP) que lidera Joe Bossano, i que actualment està a l'oposició, amb set membres en la cambra legislativa, i el partit per al Progrés dels Drets Civils, que, després de la dimissió de sir Joshua Hassan, encapçala com a líder electoral l'actual primer ministre Adolfo Canepa. «El nostre partit vol oferir una opció atractiva a aquells gibraltarencs que estan descontents amb la gestió realitzada durant els últims anys del partit de Hassan i, també, per aquells que mai no votarien l'opció que representa Joe Bossano».

Joe Pitaluga es declara disposat a exigir al govern espanyol que «respecte el dret dels gibraltarencs a decidir si volen seguir sent britànics o passar a dependre d'Espanya, tant se val si és avui com d'ací a cinc o de cent anys...».

Els vots que pugui traure l'IDP en les pròximes eleccions restaran força, especialment, al partit que actualment té el poder, de manera que dividirà el sector de centre-dreta, que no votarà Joe Bossano i, segons diferents observadors, afavorirà el triomf d'aquest partit en els comicis. □

Centre Carles Salvador

CURSOS PER CORRESPONDÈNCIA

1. Llengua i Literatura:

- Curs d'Iniciació.
- Curso de Iniciación (per a castellanoparlants).
- Curs Bàsic.
- Curs Progressiu de Llengua.
- Curs de Professorat.

2. País Valencià:

- Geografia i Història del País Valencià.

Matrícula oberta durant tot l'any, tret del mes d'agost.
Per a més informació, adreceu-vos al **Centre Carles Salvador**, Moratín, 15, 6a. 46002-València

BAR-RESTAURANT

Canyes

cuina valenciana

... Menjar per encàrrec al Tel. 323 54 15
(dimecres tanquem)

Carrera del Riu, 316 • 46012 VALÈNCIA-PINEDO

Aquests mateixos homes que beuen gotots de mig litre de cervesa com si foren aigua sense gas i que defensarien la seua identitat gibraltarenca a mosos, si calguera, són animadors del Real Madrid, fins i tot duen penjat i ben visible un clauer amb l'escut d'aquest equip que durant moltes dècades representà l'essència i l'honor dels espanyols en els camps de futbol.

Els aficionats al futbol de Gibraltar comparteixen els vots entre el Liverpool, el Real Madrid i, ¡atenció!, el futbol club Barcelona. El Barça compta al penyal amb una nodrida afició, fidel i bona patidora que, des que pot eixir de Gi-

braltar, se'n va a animar els blaugranes quan juguen a Cadis o Sevilla. Segueixen els partits televisats com qualsevol culè de l'Alt Urgell i, també, consideren com a autèntics enemics els seguidors del Real Madrid. Evidentment, el jugador més admirat ha estat l'Archivald, se suposa que perquè és —com ells— britànic, un britànic jugant en el Barça.

Aquestes contradiccions —aparents, si més no— marquen la vida diària dels veïns d'aquesta punteta de terra que mira cap a Àfrica i que ara es troba en un moment transcendent en l'aspecte polític. □

ADOLFO CANEPA, PRIMER MINISTRE DE GIBRALTAR

«Açò no és cap colònia»

Gibraltar celebrarà pròximament unes eleccions on, per primera vegada, no hi haurà la figura de Sir Joshua Hassan. El seu successor i actual primer ministre, Adolfo Canepa, ha explicat a EL TEMPS alguns aspectes de la realitat del penyal, entre els quals destaca la reivindicació ferma d'una identitat pròpia.

Josep Ramon Lluch

Després de la dimissió de sir Joshua Hassan, ministre principal de Gibraltar durant els últims quaranta anys, en el petit enclau britànic del sud de la Península Ibèrica s'obri un període d'incertesa que tan sols podran aclarir els resultats de les pròximes eleccions, previstes —tot i que encara no han estat anunciades— per a d'ací a unes setmanes.

Sir Joshua Hassan ha estat, segons molts gibraltarencs de diferents edats, l'artífex de l'actual equilibri polític, social i econòmic de què gaudeix l'última de les colònies a Europa. Home conciliador i bon negociant, al llarg d'una de les carreres polítiques més llargues que hi ha hagut en les democràcies occidentals, ha sabut nadar entre les aigües conflictives que enfronten la metròpoli i l'Estat espanyol a propòsit de la sobirania de la Roca, alhora que ha tret sucosos beneficis d'aquesta situació tan particular.

El seu successor al front del govern de Gibraltar, Adolfo Canepa, té al davant el repte de superar la llarga ombra del carismàtic Hassan i de restar credibilitat a les posicions radicals de

qui es perfila com al pròxim primer ministre, el sindicalista i líder del Partit Socialista, Joe Bossano, el qual ja s'ha manifestat contundentment en contra de l'acord subscrit recentment entre Espanya i Gran Bretanya per a la liberalització del trànsit aeri, que inclou la construcció d'una terminal sota dependència espanyola en l'aeroport que els britànics construïren en el braç de terra que uneix la Roca amb la Península, i que no estava cedit a la sobirania britànica en els tractats internacionals.

«Després d'uns primers moments de certa inquietud —declara Adolfo Canepa— he pogut comprovar que la gent està més tranquil·la i que ha vist amb bons ulls la decisió del govern gibraltarenc d'estudiar de manera detinguda el contingut de l'acord, per tal d'avaluar els beneficis i els perjudicis de l'obertura d'una nova terminal espanyola al nostre aeroport, abans de prendre cap decisió...».

Pel que fa a la posició de Joe Bossano, decididament partidari de vetar l'acord hispano-britànic, el ministre principal assegura. «És molt fàcil dir que no, i ja s'ha acabat, però cal estudiar primer molt bé aquesta qüestió i

«Els britànics no s'interfereixen en la nostra política».

després pronunciar-s'hi, potser també amb un no o potser amb un sí...».

A nivell social, la població de Gibraltar també té l'opinió dividida entre els partidaris del no a l'acord sobre l'aeroport de la Roca i aquells que volen tenir més temps per a conèixer-ne les conseqüències, encara que dia a dia sembla que va imposant-se —paral·lelament al creixement de les expectatives de vot del líder de l'oposició, Joe Bossano— la negativa a la construcció d'una terminal aèria espanyola a l'aeroport.

«El sindicat —assegura Adolfo Canepa— fins i tot ha amenaçat de convocar vagues i altres accions industrials contra aquells empresaris o empreses que, en el cas que s'aplique l'acord, col·laboren o utilitzen els nous serveis...». Tant o més que les possibles conseqüències econòmiques de la construcció d'una segona terminal sota dependència espanyola a l'aeroport de Gibraltar, a la Roca hi ha el temor

